

Nederlands vertalen wereldwijd Het beroepsprofiel van de professionele vertaler Nederlands in een meertalige en technologisch gedreven context

Marketa Štefková	Comenius Universiteit, Bratislava, Slowakije
Frieda Steurs	Instituut voor de Nederlandse Taal, Den Haag, Nederland/Belgie
Gys-Walt van Egdom	Universiteit Utrecht, Utrecht, Nederland
Pavčina Knap-Dlouhá	Palacký Universiteit, Olomouc Tsjechie
Michaela Zárcká	Comenius Universiteit, Bratislava, Slowakije
Paola Gentile	Universiteit van Trieste, Trieste, Italië
Alice Del Casale	Universiteit van Trieste, Trieste, Italië
Muriel Waterlot	Katholieke Johannes Paulus II Lublin Universiteit Lublin, Lublin, Polen
Réka Essenyi	Eötvös Loránd Universiteit Boedapest, Hongarije
Francisca van Waarden	Eötvös Loránd Universiteit Boedapest, Hongarije

Inleiding

Dit panel wordt georganiseerd door het Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM. Dit netwerk brengt vertalers en tolken met het Nederlands als werktal samen om expertise uit te wisselen en het vak verder te professionaliseren.

Centraal staat de vraag naar het beroepsprofiel van de professionele vertaler en tolk Nederlands en de invloed van meertalige contexten en technologische ontwikkelingen, met name kunstmatige intelligentie, op dit profiel. Aan de hand van recent onderzoek en praktijkvoorbeelden wordt belicht hoe het vertalen en tolken zich ontwikkelt in een snel veranderende omgeving. Centraal staan vragen over de impact van technologie op de werkwijze en vaardigheden van vertalers en tolken, de specifieke uitdagingen en kansen in meertalige omgevingen buiten de Lage Landen, en de noodzaak van verdere professionalisering en samenwerking binnen het vakgebied.

Daarnaast worden de resultaten gepresenteerd van een internationaal veldonderzoek naar het beroepsprofiel van vertalers Nederlands in verschillende Europese landen. Dit biedt een unieke kijk op de diversiteit van de praktijk en de eisen die gesteld worden aan vertalers in uiteenlopende contexten. Het panel sluit af met een vooruitblik op initiatieven om de professionalisering van het vak te ondersteunen en te versterken, zoals de oprichting van een expertisecentrum dat gericht is op vakvertalen en tolken.

(Bronnenlijst niet toegevoegd i.v.m. noemen van de namen van de sprekers)

Omschrijving bijdragen

Vertalen in tijd van transformatie

Spreker 1 (30 minuten) belicht de positie van de vertaler Nederlands in een wereld waarin technologische innovaties, zoals kunstmatige intelligentie en taalmodellen, elkaar snel opvolgen. Ze gaat in op vragen rond de impact van AI op het beroepsprofiel van de professionele vertaler en tolk, en benadrukt dat taalstudie en -technologie al decennialang in ontwikkeling zijn.

Het Nederlands wordt gepositioneerd als een belangrijke taal in een sterke economische regio. Steurs bespreekt de ambities van Europa om tegen 2030 een volledige digitale ondersteuning voor alle Europese talen te realiseren. Ze licht toe hoe het Instituut voor de Nederlandse Taal en de Taalunie samen bouwen aan een duurzame digitale infrastructuur voor het Nederlands. Deze bijdrage biedt inzicht in de uitdagingen én kansen voor het Nederlands in een tijd van snelle technologische verandering, met nadruk op innovatie, beleid en internationale samenwerking.

AI in het vertaalkvak: Balans tussen technologie en menselijke expertise

Spreker 2 (30 minuten) bespreekt de impact van generatieve AI en machinevertaling op het beroepsprofiel van de vertaler, met nadruk op de veranderende eisen in de arbeidsmarkt en de benodigde taalvaardigheden. Hij verkent hoe technologie niet alleen de manier van vertalen transformeert, maar ook nieuwe vaardigheden vraagt, zoals het kritisch beoordelen van outputs van AI en het effectief gebruik van vertaalsystemen. Van Egdom reflecteert op de vraag hoe professionals én onderwijsinstellingen omgaan met deze veranderingen. Hij benadrukt dat het kennen van de mogelijkheden en beperkingen van AI cruciaal is, zowel voor vertalers als voor docenten en studenten die zich voorbereiden op een carrière in de taalindustrie. Zijn bijdrage biedt praktische handvatten en beleidsaanbevelingen om AI te integreren in het onderwijs en de beroepspraktijk, en verkent de

balans tussen technologische efficiëntie en menselijke expertise in de toekomst van het vertaalvak.

Presentatie Internationaal veldonderzoek Beroepsprofiel Vertaler Tolk
60 -90 minuten

Tijdens dit onderdeel van de panel wordt een grootschalig onderzoek gepresenteerd naar het beroepsprofiel van vakvertalers en tolken met Nederlands als werktaal. Geïnitieerd door het Netwerk Vakvertalen en Tolken NEM, richt het onderzoek zich op het afbakenen van beroepsprofielen van vertalers en tolken buiten het Nederlandse taalgebied. Het onderzoekt cruciale aspecten zoals de aard van de teksten, opdrachtgevers, achtergrond en opleiding van professionals, en behoeften aan verdere professionalisering. Een vooronderzoek in Tsjechië en Slowakije (2023) vormde de basis voor uitbreiding van de methodologie naar Polen, Hongarije en Italië (2024). Met input van meer dan 120 vertalers en tolken uit deze landen bieden de resultaten waardevolle inzichten in de uitdagingen en kansen voor competentieontwikkeling. Deze bevindingen hebben praktische implicaties voor de professionalisering van vertaaldiensten wereldwijd en ondersteunen de ontwikkeling van leerlijnen voor toekomstige vakvertalers en tolken met Nederlands als werktaal.

De haalbaarheidsstudie voor een Expertisecentrum Vakvertalen en Tolken
20 minuten

In deze presentatie wordt de haalbaarheidsstudie naar de oprichting van het Expertisecentrum Vakvertalen en Tolken gepresenteerd. Het onderzoek, uitgevoerd in opdracht van de Taalunie in 2024, richt zich op het ondersteunen van vakvertalers en tolken met Nederlands als werktaal. Er wordt ingegaan op de behoeften aan leermaterialen, bijscholing, en technologische integratie, evenals de versterking van internationale samenwerking tussen opleidingsinstituten en beroepsverenigingen. De studie onderzoekt mogelijke scenario's voor de oprichting van het centrum, variërend van een kennisbank tot een zelfstandig expertisecentrum. Het voorgestelde centrum zou een brug slaan tussen de academische wereld en de praktijk door onder andere online leerlijnen, nascholingen, en zomercursussen te ontwikkelen. Hiermee wordt de professionalisering van vertalers en tolken bevorderd, zowel binnen als buiten het Nederlandse taalgebied. Het panel biedt een uniek platform om de resultaten en implicaties van dit onderzoek te bespreken en samenwerking met betrokken partijen te verkennen.

Staat het panel open voor het toevoegen van bijdragen van andere sprekers?

Ja